

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJEV KRANJ

Leto III. Št. 49

Kranj, 7. decembra 1950

Cena din 4—

Svečano smo proslavili 29. november - praznik ustanovitve naše republike

Praznik ustanovitve naše republike je delovno ljudstvo širom Jugoslavije tudi letos proslavilo na svečan način. Tako je bilo med drugim tudi v Kranju in po vseh mestih in vaseh kranjskega okoliškega okraja, kjer so organizirali prireditve in akademije, v mnogih podjetjih pa so delovni kolektivi pregledali dosedanje uspehe v izpolnjevanju petletnega plana in sprejeli nove obveznosti.

PROSLAVE V KRANJU

Kranj je že na predvečer praznika spreminil svoje lice. Vse mesto je bilo okrašeno z zastavami, izložena okna prodajalnic in trgovin pa so priredila okusne razstave, posvečene prazniku naših narodov. Prebivalstvo se je udeležilo številnih prireditev po mestnih četrtih. Že popoldne pa so po sindikalnih podružnicah podjetij, tovarnih in ustanov organizirali akademije, zvečer pa je bil svečan koncert v sindikalnem domu. Na koncertu sta nastopila ženski pevski zbor in gorenjski kvintet SKUD-a „France Prešeren“ z izbranimi deli, a v sredi programa je tov. Balderman, predsednik MLO-ja v jednatih besedah prikazal zgodovino AVNOJ-a in njegovo vlogo za časa NOV v zvezi s takratno politiko SZ ter današnjimi revizionističnimi težnjami do držav ljudske demokracije, predvsem pa do Jugoslavije. Vsaka čista resnica je še zmeraj zmagala nad zlom in tako bo tudi naša prej ali slej zmagala, ker je naša Partija dosledna v izvajanju načel marksizma-leninizma.

TEKMOVALI SO V POČASTITEV 29. NOVEMBRA

Kranj, 29. novembra — Včeraj popoldne je bilo v mali dvorani sindikalnega doma svečano zborovanje delegatov mestnih industrijskih in obrtnih podjetij v Kranju, ki so bili v medsebojnem tekmovanju za čimvečjo delovno storilnost od 1. julija do Dneva republike, da bi s tem počastili naš največji praznik. Med industrijskimi podjetji mesta si je prvo mesto priborila Pletenina, ki je dosegla 110,5 točk, drugo mesto Industrija bombažnih izdelkov 90,6 točk in tretje mesto tovarna mila z 90,2 točke. Slede Zimopreja in opekarna. Borbeni kolektiv Pletenine si je že tretjič priboril prehodno zastavo ter tako sprejel v trajno last. Dobil je diplomu in denarno nagrado, prav tako tudi Industrija bombažnih izdelkov in tovarna mila.

Med obrtnimi podjetji je najboljši uspehe pokazalo elektrotehnično podjetje, na drugem mestu je Pecivo, tretje Ključavničarstvo tem pa slede: Klavnica, Krojaško in šiviljsko podjetje, Obrtne delavnice in Avtomehanika.

Elektrotehnično podjetje, ki dela že za drugo petletko si je izmed obrtnih podjetij zaslužno priborilo prehodno zastavo ter dobilo diplomu in denarno nagrado. Slednje sta dobila tudi drugi in tretji tekmovalci iz tega tekmoovanja. — Govor o pomenu 29. novembra je imel tovariš Balderman, predsednik Mestnega ljudskega odbora, a pri kulturnem sporedu so sodelovali ženski pevski zbor Pletenine, moški pevski zbor tovarne IBI ter recitatorji iz ostalih podjetij. Na ta način so se delovni kolektivi mestnih industrijskih in obrtnih podjetij z dosegom lepih delovnih uspehov v tem tekmovanju, ki je bilo prirejeno v čast 29. novembra krepko postavili v vrsto doslednih borcev za izvajanje planskih nalog. — Tovarna IBI je napovedala nadaljevanje tega tekmoovanja vsem industrijskim podjetjem mesta Kranja, elektrotehnično podjetje pa vsem mestnim obrtnim delavnicam, v počastitev 10 letnice Osvobodilne fronte.

V ŠKOFJI LOKI

Tudi v Škofji Loki so slovesno proslavili 29. november. Vse mesto je bilo okrašeno z zastavami in z zelenjem. Na predvečer praznika so imeli prireditev v popolno zasedeni dvorani kulturnega doma. O pomenu Dneva republike je govoril tov. Hribernik, nakar je pevski zbor Jugoslovanske Armade odpel nekoliko pesmi. V ostalem kulturnem programu je sodeloval SKUD Tone Šifer s svojimi sekcijami.

Na sam dan republike je Gorenjska predilnica imela svečano otvoritev sindikalne dvorane, ki je ena najlepših na Gorenjskem. V zvezi s tem so tudi svečano proslavili Dan republike z izbranim kulturno-umetniškim programom, na katerem je sodelovalo domače sindikalno kulturno-umetniško društvo. Svečane akademije v počastitev Dneva republike so imeli tudi delovni kolektivi v „Jelovici“, „Gradisu“ in MLO-ju.

V ZIREH

Ziri, 30. novembra — Včeraj je bila poleg slavnostne otvoritve nove šole v Zireh, tudi svečana proslava praznika rojstva republike v kulturnem domu. Dvorana je bila polno zasedena. Izredno okusno je bilo za to priliko dekorirana scena. Izčrpen referat je imel tovariš Maligoj Roman. Mladinski zbor gimnazije je zapel nekaj pesmi, orkester in harmonikarski zbor SKUD Otona Zupančiča pa sta zaigrala nekaj skladb. Kot zaključek je pevski zbor zapel ob spremljavi orkestra še „Mladi bataljoni“. Prireditev je v vsakem oziru zelo lepo uspela.

IN NA JEZERSKEM

Jezerjani so na praznik 29. novembra imeli svečano prireditev s kulturnim programom v popolno zasedeni dvorani Korotana. O pomenu rojstva naše republike je govoril tov. Mušič Tone, za tem je bila svečana izročitev prehodne zastave. Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Slovenije kot eni najboljših frontnih organizacij v Sloveniji, ki jo je izročil tovariš dr. Anton Kržišnik. Jezerjani pa so praznik republike poleg tega proslavili tudi s prostovoljnim delom na gradnji zadržnega doma, kjer so opravili nad 300 delovnih ur.

PREŠERNOVO MESTO KRANJ je proslavilo obletnico rojstva svojega največjega pesnika

Kranj, 3. decembra. — Koncert moškega pevskega zbora „France Prešeren“ pod vodstvom dirigenta Petra Liparja je bil včeraj zvečer v Kranju kot uvodna prireditev v čast 150-letnice rojstva pesnika Franceta Prešerna. Temu pomembnemu slavlju je pevski zbor pridružil še jubilej svojega petletnega dela.

Uvodoma je Gostiša Lojze, tajnik Prešernovega gledališča v Kranju, orisal dobo, v kateri je živel France Prešeren ter prikazal ob tem pesnikovo veličino in njegov pomen za slovenski narod v tistih dneh in vse do danes.

Za dvojni praznik je pevski zbor nastudiral vrsto umetnih pesmi iz čitalniške dobe do sodobnih zborovskih stvaritev ter več narodnih pesmi. Čeprav je s 16 skladbami težko prikazati razvoj slovenske pesni od sredine preteklega stoletja do danes ter našo narodno pesem, je zboru s pomočjo kratkega komentarja pred izvajanjem vsake pesmi to v glavnem uspelo.

Med koncertom se je tovariš Andrej Brovč, sekretar Mestnega komiteja Partije, v imenu pripravljalnega odbora za proslavo 150 letnice rojstva Franceta Prešerna in v imenu Mestnega komiteja za-

V nedeljo 10. decembra vsi na volitve okrajnih ljudskih odborov

V KRANJU SO SE ZA VOLITVE DOBRO
PRIPRAVILI — V MESTNI LJUDSKI
ODBOR SO KANDIDIRALI NAJBOLJŠE

Prebivalstvo mesta Kranja bo prvič volilo svoj Mestni ljudski odbor, ki je po reorganizaciji prišel v rang okraja. Ker bodo te volitve važnega pomena za nadaljnji razvoj mesta na gospodarskem in kulturno prosvetnem polju sta se Osvobodilna fronta in Mestni ljudski odbor za to temeljito pripravila. Mesto samo je razdeljeno na 70 volilnih enot, kar je izraz široke demokratičnosti, da bo čim manjše število prebivalcev v eni volilni enoti imelo svojega odbornika v Mestnem ljudskem odboru. Ta bo tolmačil potrebe in težkoče svojih volivcev, na drugi strani pa pri-
našal nasvete in žigosal napake, ki bi jih volivci njegove volilne enote dali, ali opazili.

Tehnična stran volitev zadovoljivo poteka preko izbrnega zalaganja aktivistov Fronte in volivcev samih, ki so že izbrali svoje kandidate na predvolilnih sestankih. Da so volivci čim boljše seznanjeni z volitvami in da volitve dobijo svoj izrazito politični značaj z udeležbo vsega prebivalstva, so bili sestanki v vseh volilnih enotah že po dvakrat. V sredo zvečer pa je bilo širše politično zborovanje za celo mesto. Volivci se prav dobro zavedajo, kaj pomeni za njih dober Mestni ljudski odbor in so na sestankih dobro pretresli koga bodo v nedeljo volili. Novo izvoljeni odbori OF se z vso odgovornostjo prav zaradi tega pripravljajo na te volitve, saj je to za njih preizkusni kamen za bodoče delo v zadnjem letu naše petletke.

Poglejmo malo, katere so volivci v Kranju kandidirali. Ker je Kranj pretežno industrijsko mesto, so delavci dobili ve-

čino kandidatur. Oni so v mestu najbolj zainteresirani, da bo Mestni ljudski odbor izvrševal naloge 100%. Prav zaradi tega so na Kalvariji kandidirali delavci iz Iskre Solar Hijacina, ki je poleg tega da je delni invalid, vsestransko delaven, tako pri svojem delu kot na terenu. V Stražišču so kandidirali tudi direktorja Iskre, ki je kot delavec pokazal svoje velike zmožnosti, da lahko danes uspešno vodi eno naših tovarnih težke industrije. Pripravljeni smo, da bo tov. Marinič tudi kot odbornik MLO dajal nasvete za čim boljše izvrševanje nalog, ki se bodo postavljale pred mesto. Na Planini kandidira delavec, nosilec spomenice 1941. tov. Brovč Andrej, sedaj sekretar Mestnega komiteja KPS. Nedvomno je, da bodo volivci te volilne enote imeli v njem močan steber pri opravljanju Prešernovega mesta. Tudi v stanovanjskih zgradbah tovarne Iskre so kandidirali delavci, nosilci spomenice 1941., tov. Perajč Vladimirja.

V Kranju je razvita tudi obrt in so mnogi med obrtniki pridni graditelji socializma. Zato so v 64 volilni enoti v Stražišču kandidirali upravnik Sitarso žimarske zadruge Kavčič Tomaž. Ta zadruga pod njegovim upravljanjem slovi daleč po svetu, saj so vsem dobro znana stražiška sita. Na 27 volilni enoti na Rupi pa so kandidirali krojača Toporš Jerneja, kjer so se volivci strinjali, da v njihovi volilni enoti ni potreben sokandidat, ker bodo vsi volili Jerneja.

S takimi temeljitimi političnimi in tehničnimi pripravami se Kranj pripravlja na svoje volitve, ki bodo ponoven dokaz čuvanja pridobitve naše borbe v nenehnem razvijanju vsega, kar naše delovno ljudstvo zasluži po težki, naporni borbi.

Uresničimo demokratičen značaj ljudske oblasti in pri volitvah izberimo ljudi, ki bodo znali izvajati socialistično demokracijo

V nedeljo 10. decembra bodo volitve v okrajne ljudske odbore. V kranjskem okoliškem okraju bomo volili 95 novih odbornikov, ki bodo prevzeli velike naloge pri nadaljnji graditvi našega gospodarstva. Na množičnih sestankih, ki se vršijo po vsem okraju, vlada velika razgibanost in zanimanje, predvsem za gospodarska, kakor tudi za politična vprašanja. Ljudi zanima gospodarska borba naše dežele, napor tovarniških kolektivov za doseg plana, polagajo pa tudi obračune svojih planov. Prav zadnje dni se je odkup masti in ostalih produktov znatno povečal. Na sestankih obravnavajo oddajo in največje težave premagujejo z medsebojno pomočjo. Pregledujejo in kritično ocenjujejo delo okrajnega odbora, ki jim je predložil za leto 1951. že več različnih planov. Kritizirajo poverjenišvo za kmetijstvo in državne nabave, ki predpisujeta oddajo

vsak zase, namesto da bi kmetijstvo skrbelo za čim večjo produkcijo, državne nabave pa za čim realnejši odkup, za pravilnost planov pa naj bi skrbela planska komisija.

Tudi delo sedanjih odbornikov se pretresa, ki v velikih primerih ne odgovarja. Tako v Škofji Loki, Dupljah, Predosljah, posebno pa v Velesovem, kjer je v odboru 5 sorodnikov, ki eden drugemu pomagajo pri izmikanju obveznih oddaj. Ko so dobili kredit za popravilo ceste, so se toliko časa prericali kje bodo popravljali, da je kredit zapadel, ceste pa so ostale takšne kot so.

Veliko je primerov, ki jih frontovci rešujejo na predvolilnih sestankih, ker hočejo, da se odpravijo napake in izboljša delo.

Zbori volilcev so se vršili tudi pri Sv. Ani in v Lešah, ki jih je obiskal minister LRS tov. Fajfar Tone, v Križah, kjer je bila zelo slaba udeležba, v Predvoru se je z volilci pogovoril tov. Brišar, dobra udeležba je bila tudi v Sarici in Selcah, kjer so volilci prav živahno diskutirali in razpravljali o planih za prihodnje leto. Tudi v Čenčjici je bila polnoštevilna udeležba, neprimerno je bilo samo to, da je bil sestanek v gostilni in se je točila pižica. Dobro uspeša zboru sta bila tudi v Zalilogu in Bukovici, v Poljanski dolini pa je bil najboljši v Javorjah in Leskovici.

Ob živahnih predpripravih na volitve izgleda, da se bo naše delovno ljudstvo udeležilo teh pomembnih volitev 100 odstotno ter oddalo svoj glas za najboljše kandidate OF. S tem bo dokazalo strnjeno naših delovnih ljudi pri izvajanju programa Osvobodilne fronte s Partijo na čelu, katere osnovna naloga in skrb je, neumorna graditev naše socialistične demokracije, ki je močan garant našega napredka in pobornik miru na svetu.

V večernih urah je bila v Prešernovem gledališču proslava, na kateri so sodelovali le poklicni igralci tega odra. Za oder so priredili odlomke Zupančičeve „Besede o Prešernu“. Sledile so recitacije Prešernovih pesmi, na klavirju je spremljal tov. Trost.

Prvi zbor OF kranjskega okoliškega okraja

V soboto 2. decembra se je zbralo v Kranju na zasedanju prvega okrajnega zbora OF 120 izvoljenih delegatov. Zasedanju je prisostvoval tudi minister tov. Tone Fajfar.

O delu OF okraja Kranj-okolica sta govorila tov. Molek Jože in tov. Naglič Peter.

Tov. Molek je v svojem govoru prikazal politični položaj v svetu, obenem pa je podčrtal pomanjkljivosti v delu okrajne organizacije OF. Sodelovanje Fronte pri vseh gospodarskih ukrepih, za pravilno razbijanje planov in ugotovitve gospodarske zmogljivosti vasi, bi gotovo ne imelo za posledico, da še danes daleč zaostajamo z oddajo mleka. Če bi zaostanek spremenili v maščobo, bi lahko krili za dva in pol meseca potrebe garantirane preskrbe kranjskega okoliškega okraja. V tem se vidi premalo dela Fronte, zdobljenost množičnih organizacij, ki bi jih Fronta morala povezati v celoto. Če bo Fronta svoje delo izvajala pravilno in dosledno pri razbijanju planov, razkrinkavanju zaviračev in špekulantov, bomo kmalu izboljšali pogoje delovnega ljudstva, ohranili mir, okrepili in povečali ugled naše države v svetu. Z vsem tem pa se bomo oddolžili tistim, ki so žrtvovali življenje za ljudsko oblast, ki je produkt borbe našega delovnega ljudstva.

V organizacijskem poročilu je tov. Naglič obravnaval dosedanje delo Fronte in kritično presojal napake dosedanjega dela. Dosegli smo velike uspehe, vendar še zdaleč nismo zajeli možnosti, ki jih imamo. Pri krepitvi gospodarske moči bi morali zajeti vse delovne ljudi in z vso močjo pomagati pri sprovanju gospodarskih ukrepov. Nad vsem delom pa bi Fronta morala imeti pregled in nenehno odpravljati nezdrav čut do kolektivnega dela in skupnosti.

Nezainteresiranost do dela v vaških odborih je bila v tem, ker okrajni odbor ni nudil dovolj pomoči, ker je bil tudi sam skoro eno leto brez sekretarja. Vaški sestanki so se vršili največkrat le takrat, ko so bili sklicani od okraja, redki so bili slučajni, da bi jih sklicevali samoiniciativno in še takrat se niso rešavala važna gospodarska vprašanja. Ker odborniki niso prihajali na seje, pač niso bili seznanjeni z nalogami, ki bi jih morali tolmачiti, da odkupi in razne uredbe ne bi delale težav. Vsi delci so se udeležili sestankov minimalno. S frontovci so potrebni večkratni gospodarsko-politični razgovori, individualna zadolžitve za delo in kontrola izvedbe.

Neodgovornost pri delu ima za posledico tudi neredno plačevanje članarine.

Veliko dobrih ljudi je še izven članstva Fronte, ker ni bilo nikogar, ki bi jim prikazal naloge, ki jih imajo frontovci. Nepravilnost je bila tudi v tem, ker je bil sprejem v članstvo vedno kampanjski. Pri tem so se lahko vrinili v OF tudi taki, ki ne zaslužijo, da so člani OF. Treba je pogledati vrste frontovcev, nezaslužnim odvzeti članske izkaznice, treba pa je zavzeti najostrejši kriterij, brez kakšne osebnosti na to ali ono stran.

Ideološko delo ni doseglo potrebne višine. Seminar frontovcev je bil pripravljen petkrat, vendar ni nikoli uspel. Tudi to je eden vzrokov, da so sestanki vedno enaki, ker odborniki nimajo potrebnega znanja. V bodoče bodo organizirani tečaji in predavanja za kulturni in gospodarski dvig na vasi.

Naš tisk in agitacijo nismo usmerili dovolj trdno za organiziranje raznih brigad, nismo prenašali izkušenj, ki bi nam koristile za večje uspehe pri delu. Za izvedbo takih akcij so potrebne moralne sile vseh frontovcev. Okrepiti je treba dopisniško mrežo, tako, da bo lokalni časopis res prikazoval politično in gospodarsko stanje na vasi.

Veliko možnosti imamo za prostovoljno delo, kakor pri zadrugi domovih, cestah, vendar je bilo v tednu cest le malo prostovoljnih ur. Ljudi je treba zainteresirati, prikazati, da je vse v korist le njim samim.

Obvezce za tekmovanje v počastitev 10 obletnice OF je sprejelo 28 odborov OF, od vseh pa je poslala obračun dela le organizacija OF Jezersko. Vsekakor je potrebna boljša evidenca o tekmovanju.

Izmed vseh članov OF je le 25% stalnih podpornikov socialnega fonda, prav gotovo se ljudje ne zavedajo, da se s tem pomaga socialno slabim.

Izvoljene so grupe ljudskih inspektorjev. Njihova osnovna naloga je kontrola nad razdeljevanjem artiklov široke potrošnje in podobnim.

V diskusiji so delegati obravnavali delo fronte, dosežene uspehe in napake, ki so se pojavljale. Govoril je tudi tov. Fajfar, ki je podčrtal važnost sodelovanja Fronte z vsemi množičnimi organizacijami pri reševanju vseh gospodarskih nalog, ki so zelo važni v našem petletnem planu.

V diskusiji je podčrtana tudi velika važnost praktičnih gospodarskih krožkov, ki naj bi se vršili na naši vasi in v okviru teh zajeli največ naše kmečke mladine. Lanskoletni uspehi na tem polju nam narokujejo nujnost, da se z delom teh krožkov močno poglobi znanje naših kmečkih delovnih množic.

V novi okrajni zbor OF Kranj-okolica je bilo nato izvoljenih 65 delegatov, ki so takoj nato izvolili nov izvršni odbor OF Kranj-okolica.

Zbor volivcev pri Sv. Ani

Veliko število volilcev se je zbralo v soboto zvečer na zboru volivcev pri Sv. Ani, katerega je obiskal minister tov. Fajfar Tone. Volivci so pozorno sledili njegovim besedam o zunanjem in notranjem političnem položaju. Obljubili so, da bodo nedeljske volitve izvedli že v dopoldanskem času 100%.

Predsednik KLO tov. Nemec je podal pregled planskih oddaj do novembra, vse obveznosti so v veliki meri že izpolnjene, nekatere pa že presežene. Samo za večje kmete pod Košto izgleda, da ne veljajo naše uredbe, ker samo ti še v oddaji nimajo čistih računov.

Zbor je odkril vrsto nepravilnosti, ki se dogajajo v naši maloprodajni trgovski mreži. Tako na primer v poslovalnici Triglav nimajo cene, drugi dan pa ne več čevljev. V Gozdnem magazinu je poslovovalkinja Križnar zelo surova in izdaja samo polovico pripadajočih maščob. Poslo-

Kako je Tržič proslavil Dan republike

Nešteti mestom, krajem in delovnim kolektivom se je pridružil tudi Tržič, da čimbolj dostojno proslavi največji praznik: Dan republike.

Kljub veliki udeležbi na vseh prireditvah, pa bi bilo potrebno spregovoriti nekaj besed. Razen nekaj izložb prodajalen „Predilnice in tkalnice Tržič“ in procelja Mestnega ljudskega odbora, okrasitev ni bila tako pripravljena, kot jo je že včasih Tržič pokazal. Tudi posamezniki, lastniki hiš, niso pokazali svojih zastav. Kdo so ti ne bomo govorili, ker so tudi v vseh ostalih delih med zadnjimi. Ta primer ni dal tržičanom tistega revolucionarnega poleta, ki ga imajo že od prvih dni revolucionarnega gibanja delavskega razreda.

Na predvečer praznika je bila nad me-

vodkinja okrajnega magazina, Tinca, deli blago samo poznanim obrazom, ki ji ugajajo, spušta pa se v razne manipulacije s točkami. Pri vsem tem pa z brezobzirno osornostjo odklanja delovne ljudi, da nima blaga.

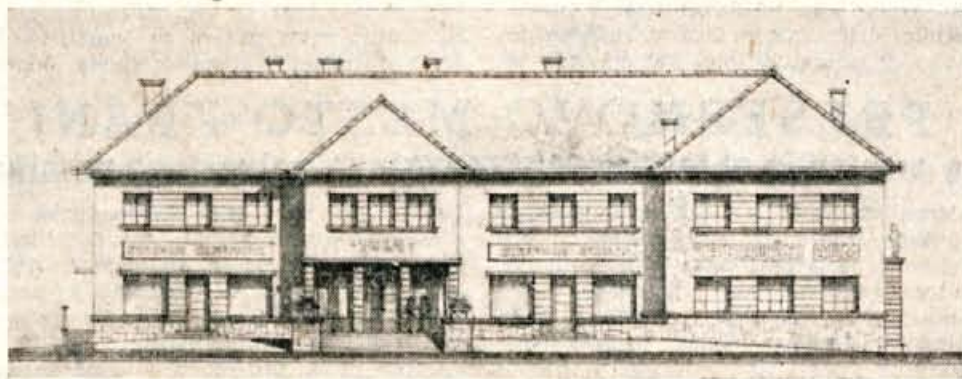
Zivina, ki jo prodaš, iztehtana na tehtnici tržiške klavnice, izgubi takoj na teži, razlike so vedno precejšnje. Na mestnem trgu, pred nosom NM in MLO se čebula prodaja na industrijske točke. Omembe vreden je tudi mesar Dolhar, ki delovnim ljudem postreže le bolj kosti, da svojim nekdanjim „boljšim“ odjemalcem lahko da samo meso.

Zborovalci so izrazili željo, da se posveti malo več pažnje tem, pa tudi ostalim poslovojem. Zavedajo naj se, da so v službi vsega delovnega ljudstva, ne pa podčinili ljudi in da bo po njih izvoljena ljudska inspekcija jemala v pretres vse podobne primere.

Hotaveljčani si ustvarjajo lepše življenje

Kako bi to mogli lepše povedati, ko Hotaveljčani res grade na vseh koncih in krajih svoje vasi, z lastnimi silami socializem. Kmalu po osvoboditvi so si v Hotavljah izbrali Potočnikovega Andreja, ki ga imajo posebno v čislju, za predsednika krajevnega odbora. Ob nedeljskih popoldnevih se sosedje radi zbirajo pri njem in se razgovarjajo o najrazličnejših rečeh, največ pa o gospodarstvu. Če so v kakšni stiski, bo Andrej gotovo pogruntal, kako bi se dalo speljati, zato imajo vanj še posebno zaupanje. Ko so se pred letom pogovarjali, kakšna gospodarska podjetja bi bilo mogoče v vasi ustanoviti, so vsi premišljevali o zaraščenem kamnolomu rdečega marmorja, o katerem vedo stari ljudje toliko povedati. Začeli so delati v njem. Ponudili so kamen raznim gradbenim podjetjem. Podjetja so naročala nemejene količine. Za kubični meter kamna pa bi dobili 20.000 din. Menili so, da je

kako ogromno delo je opravila ta mala vasica, ki šteje le 500 vaščanov. En del zadrugi doma meri 35 x 12 m, drugi del pa 35 x 10 m. Skupno je zazidane 700 kvadratnih metrov površine. In če pomislimo, da so si te zidake, to je 195.000 kosov opeke, sami naredili s strojem, ki ga opekarne niso mogle več uporabiti, potem nam je lahko jasno, da tam živijo požrtvovalni in iznajdljivi ljudje. Nekateri so v začetku zmajali z glavo, to je bilo v začetku 1948. leta pred tako velikim naporom. Sovražni prišepetovalci so jim govorili: „Zadrugi domovi pomenijo skupne kotle, odzemanje zemlje“, toda Hotaveljčani niso mogli premotiti. Kakor so se hrabro borili za svobodo, tako so se z vso voljo zagrizli v gradnjo zadrugi doma in glej, zmagali so. — Frontovci, mladina, žene — vse je delalo. Sleherni dan ob večerih so premišljevali, kaj vse si bodo uredili v domu. Danes je v domu

Zadrugi dom v Hotavljah

zmaga že pridobljena, toda zmotili so se. Za take količine ne zadostuje le nekaj delavcev, ki z ročnim delom pridobivajo kamen. Treba bi bilo obrat elektrificirati, namestiti stroje in drugo. To pa Hotaveljčani niso sami zmogli. Morali so oddati kamnolom republiškem podjetju „Industriji naravnega kamna“, ki pa še sedaj ne izkorišča v dovoljni meri možno proizvodnjo dragocenega kamna.

Kamnolom ni bila edina stvar, ki so si jo Hotaveljčani takoj pogumno lotili. Se težje stvari so si dali v načrt.

Sredi vasi razmetanih kmečkih gospodarstev stoji velika lepa palača — zadrugi dom. Sami so si ga postavili. Kako bi vam ga predstavili, da bi lahko razumeli,

velika prosvetna dvorana z odrom, na katerem domača gledališka družina že s pridom nastopa. Uprizorili so že več kvalitetno dobrih iger in se s tem postavili v red najboljših naših naprednih vasi. V zadrugi domu imajo prostore tudi vse množične organizacije, KZ ter letos tudi štirazredno osnovno šolo. Doslej so namreč otroci hodili uro daleč v šolo. Zaman so bila vsa hudovalja, prošnje in pobožne želje. Prejšnji oblastniki se jih niso usmili, da bi jim postavili šolo. Ta rešitev, da so si šolo namestili v zadrugi domu, pa je časna. Hotaveljčani namreč še vedno niso opustili misli na gradnjo nove, lepe prostorne šole. — Njihove pridne roke in odločna volja so porok, da si bodo v bližnji bodočnosti tudi zgradili šolo.

stom že neprodirna tema. Luce po cestah so osvetljevale živahnost, katere je vladala na ulicah. Pri pošti so se zbirali člani delovnih kolektivov in množičnih organizacij. Preko dvajset zastav in sindikalnih praporov se je postavilo na čelo povelje. Sindikalna godba je zaigrala poskočno koračnico in dolg spreved s parolami in bakljami je krenil po mestu. Pesem, vzkliki, parole maršalu Titu, Partiji in CK KPJ so se zlivali med zvoke udarnih partizanskih in narodnih koračnic. Po manifestaciji se je do zadnjega kotička napolnila dvorana na Skali, kjer je bila svečana akademija. V vsem kulturnem programu, katerega je pripravilo SKUD „Ivan Cankar“, se je izražala veličastnost in pomen tega velikega praznika.

Na sam dan praznika pa so se kot vsako leto pomerili naši fizikulturniki. Dopoldne ob 10 uri je godba na pihala otvorila veliko štafeto na Cankarjevi cesti. Za prehodne pokale so se borile tri skupine. Ker se je obetala zelo ostra konkurenčna borba med fizikulturnimi sekcijami, je na to prireditve prišlo preko 300 gledalcev. Neprizakovano je v rekordnem času na devetsto metrov dolgi progi zmagala odbojkaška sekcija. Med sindikalnimi aktivci pa je štafeta predvojaške vzgoje in ženska ekipa telovadnega društva dobila tretji pokal. Popoldne je bilo na igrišču fizikulturnega društva nogometno tekmovanje s sodelovanjem jedinice JA iz Križev.

V dopoldanskih urah pa je bila tudi slavnostna seja članov mestnega ljudskega odbora, na kateri je bilo pregledano vse dosedanje delo in narejen načrt za prihodnje leto. Tako bodo v Tržiču v letu 1951 dokončali glavni del nove pilarne „Triglav“, popravilo struge Bistrice, razsvetljavo mesta in nove Cankarjeve ceste, notranja izdelava mladinskega doma, priprave za gradnjo nove gimnazije in še nešteto manjših stvari. Glavno delo pa bo osredotočeno na prostovoljno delo in organizacijo OF, ki v tem letu ni pokazala nobenih uspehov, kar pa bo morala v prihodnjem letu temeljito popraviti.

Tako se je Tržič tudi ta dan dostojno oddolžil in pokazal da je v njem veliko zdravega, samo vodstva je treba — močnega in klenega, kateri bo kos vsotaritvi vseh predstojajočih nalog.

Zaključena je prevedba delavcev v nazive v Tovarni športnih čevljev v Žireh

V tovarni športnih čevljev Žiri je bila 22. novembra zaključena prevedba vseh delavcev v nazive. Skupaj je bilo prevedenih 489 delavcev in sicer v skupino 0-7, v I. skupino pomožnih del. 4, v II. skup. polpričuenih 147, v III. — priučeni 80, v IV. izučeni 134, v V. samostojni delavci 37, v VI. skup. specialistov 28 in v VII. skupino z nazivom višji specialist 2 delavca.

Za posamezne slučaje, kjer ni bilo takoj mogoče na podlagi dokumentov ugotoviti pripadajočo skupino, se je komisija ponovno sestala in je obravnavala te slučaje ter s tem zadovoljivo zaključila prevedbo.

V tovarni je celoten kolektiv v borbi za izvedbo letnega plana in v stalnem tekmovanju. Že itak je bilo v tej tovarni stalno več ali manj pomanjkanje delovne sile, to se pravi, da plan delovne sile ni bil izpolnjen. Kljub temu pa je kolektiv uspešno izvojeval veliko zmago v I. polletju, za kar je dobil veliko priznanje, ko je prejel prehodno zastavo resornega ministrstva. Jeseni pa je odšlo 37 tovarišev, da odsluži kadrovske rok v vojski, za kar pa se ni dobilo nadomestila v novem kadru izučenih ali priučenih delavcev. Sploh se je s tem povečal primanjkljaj delavcev po planu, ki je bil predviden. Kljub temu pa se kolektiv trudi, da bi ta, četudi precej velik izpad, nadomestilo s prostovoljnim delom in izpolnil dani obljubo ob prevzemu prehodne zastave.

Tekmovanje v počastitev 10 obletnice OF se na nadaljuje s polnim poletom. Ravno tako pa se tekmuje tudi med podjetji za dosego naslova najboljših brigade in najboljše delavca v tej stroki. Z vztrajno borbo bo kolektiv tudi letos dosegel zaslužen priznanje.

Prešernova proslava na I. gimnaziji v Kranju. — V ponedeljek 4. t.m. je bila na I. gimnaziji akademija v počastitev spomina 150-letnice rojstva dr. France Prešerna, o katerem je govoril prof. Bunc Stanko. Umetniški program so uspešno izvedli člani MKUD-a „Ivan Zagar“ ter profesorji gimnazije.

KULTURNA PRILOGA GORENJSKEGA GLASA

Ivan Cankar

Ob dvaintridesetletnici njegove smrti —
11. DECEMBER 1918.

Dvaintrideset let leži že v zemlji, a od takrat se je mnogokaj spremenilo in njegovo življenjsko delo je dobilo pravi pomen in smisel.

Prerešeno je vse njegovo življenje, analizirane so njegove misli, preiskani so vplivi njegove veličine — a vedno z občut-

kom, da ni še vse izpovedano, da bo poteklo še dosti časa, dokler se ne izpraša edinka njegovega življenja — vse to, kar vse je I. Cankar pomenil sam s seboj. Ponavlja se to, kar se dogaja pri vseh velikih dogodkih in ljudeh. Vse dalje se odmiha, lik je večji, zagonetnejši in prilačnejši. Od izdaje njegove prve knjige pa do zadnje, je preteklo komaj devetnajst let. Slehera knjiga je bila globoko doživljena, bila je plod neizprosnih obračunov z zunanjim in notranjim svetom. Velik in bogat knjižni zaklad, ki ga nam je pustil v zapuščini, v tej kratki dobi najbolje zrcali pisateljevo veličino.

Dvaintrideset let je minilo, odkar nas je telesno zapustil eden naših največjih umetnikov, ki je stal trdno v gigantski borbi za vsesplošne ljudske pravice, in bil neomajen, jeklen borec za svetlejšo bodočnost svojega naroda. Kot tak je bil velikan — prerok, do dna prepričan v zmago sveže, mlade borbenosti, ki mora prej ali slej porušiti stari trohneči svet, da bodo imeli novi ljudje prostora za dihanje. Zapustil nas je takrat, ko je navidezno zasijalo sonce svobode, kar je on dobro čutil. Kajti rekel je:

„Ako pride kdaj do političnega združenja jugoslovanskih narodov — in ne samo moja vroča želja je, temveč tudi moje trdno prepričanje, da do tega združenja res pride, — tedaj se to ne more izvršiti drugače, kakor da se združijo enakopravni in enakovredni narodi v svobodni zvezni republiki.“

Izjava je priča jasne Cankarjeve politične orientacije na pragu novih dni.

II.

Umetnikov stil je dokument njegove stvariteljske sile in notranje življenjske moči, je odraz njegovega gledanja na svet in vidna oblika umetniške ideje. Njegova beseda je zajeta iz žive ljudske govornice, do kraja preprosta in vendar melodiozna do sugestivnosti, zmožna izražanja najsibjektivnejših utripov človeškega srca, nazorno jasna in čista preseneča do zavzetja. Cankarjeva beseda pomeni novo dobo v

Stopetdesetletnica

Prešernovo jubilejno obdobje, ki je obsegalo čas od 8. februarja 1949., ko smo se spominjali 100 letnice njegove smrti, do 3. decembra 1950., ko slavimo 150 letnico pesnikovega rojstva, je v teh dneh zaključeno.

Ali smo se zadosti oddolžili svojemu geniju, ali smo v tem obdobju postali boljši, vredni idej svojega velikega rojaka? Ali smo se nazvelj dovolj njegovega svobodoljubja, njegove domovinske lju-

učeni za v bodoče. Spočetka smo mislili, da se bomo morali boriti sami. Toda glas pravičnosti je močan in je dosegel milijone poštenih ljudi po vsem svetu, ki danes odobravajo našo borbo za svobodo človeka, za enakopravnost narodov, za mir in spravo med ljudstvi.

Srečni smo, da je sin prav našega naroda že več kot sto leti izpevedal ves ta najlepši program v svoji čudoviti „Zdravljici“. Srečni smo, da so Prešernove,

Višnar Lojze: Zadnji obisk Prešerna v Vrbi (olje)

bezni, njegovega ponosa, njegove širine in miline? Ali smo v tem letu postali boljši Slovenci, boljši ljudje.

Mirno lahko odgovorimo: da smo se izkazali dostojne dediče Prešernove veličine. Prav v tem razdobju je prestajal naš narod, celotna naša domovina, težke preizkušnje. Složni kot še nikdar v zgodovini, smo s pogumom in s ponosom zavračali udarce dovčerašnjih prijateljev. Bili smo grenko razočarani — toda po-

razvoju naše besedne umetnosti, njegov jezik je neusahljiv.

Kaj in kako je pisal Ivan Cankar, se postavlja vprašanje samo po sebi. Tedaj je bilo politično življenje pozorišče bojev med konservativnim, toda načelno odločnim rimskim katolicizmom in malomeščanskim liberalizmom, ki se izgublja in umika močnejšim nasprotnikom v patetično narodnostno občutje. Takrat so pričeli odmevati v domovini socialni boji množic, od zunaj, iz sveta. Malomeščanski liberalizem je na svojem umiku propadal in nastaja strujanje novih idej svetovnega

kakor tudi naše današnje politične smer-nice ljube in sprejemljive za vse delovne množice tega sveta, ki hrepeče in se bore le za mir in srečno bodočnost.

Četudi stopetdesetletnica Prešernovega rojstva ne bo izvenela v burnih slovesnostih, smo si Prešernovega duha v jubilejnim obdobju zares osvojili. Ves naš uporen boj za zmago pravičnosti v svetu, to dokazuje.

C. Z.

nazora, Cankarjev nastop je zbežal duhov. Klerikalci so ga odklonili, zažgali njegovo prvo delo: „Erotika“ (1899). Liberalci so se ga bali. Cankar stopa v literaturo kot otrok kmečkega proletariata. Rojstvo, borbeni narava in boj za kruh so ga zbližale z novimi socialnimi idejami. Po prvih poizkusih v naturalistični smeri se kaj kmalu umetnik zave in reši vprašanje o smiselnosti umetniškega dela. Za njega je mogoča, koristna in zrela samo tendenciozna umetnost, ki hoče obveljaviti socialne, politične in filozofske ideje s silnimi sredstvi lepote. Dela v narodu, je

Rado Pavčič:

Podajali smo opeko z roke v roko ...

Podajali smo opeko z roke v roko v nepretrgani vrsti. Krčevito so prsti grabili in stiskali rdeče zlato.

Pred nami je vstajala svetla bodočnost: domovi, tovarne in mesta, stanovanja, proga in cesta. V naših obrazih je želela odločnost.

Prvi poslal nam z opeko je v vrsto še od usten do usten je šel smeh; in obraz je v radosti žarel. S smehom blestel je zanos nam v očeh.

Skladovnice rdeče so rasle pod rokami, za njimi je sinje nebo poljubilo zemljo in se vzpelo v boke nad nami.

V naša se srca je pesem razlila, pesem veselja in dela. In naša je vrsta zapela. — Na dlani se je trudna pesem spustila.

stalno med njim, pa tudi takrat, ko je v tujini. Doživlja osebno usodo, gre do malenkostnih vzrokov v svojem iskanju in jih upodablja na papirju. Življenje prikazuje realno, kaže pota izhoda iz kriz in ko mu je najhujše, se zateka k satiri in biča klerikalno zacestalost in rimsko suženjstvo in gospodski liberalizem, ki mu ni do narodne, temveč le do samosvoje svobode in ugodja. To dela v povestih, dramah, kritičnih in polemičnih spisih. Ljudstvo ni zaslužilo, da tava v temi, mora se prebuditi, tako na lep ali 'grd način, kajti on je prepričan: „Da si bo pisal narod sodbo sam, ne frak mu je ne bo pisal, ne talar!“ Tako govore njegovi junaki, bore se in padajo pod težo okrutnih tedanjih življenjskih problemov, vsi v naporu, da odpro oči zaslužnim delovnim ljudem. Kako sijajni so vsi ti njegovi Krpani, Kurenti, Martini Kačurji, Ščuke itd., a vrhunec vsega je hlapec Jernej s svojo pravico. Vsi tedanji napredni socialni ljudje gledajo v Cankarju svojega prvoborca, še posebno pa mladina čuti, kako se podobne Cankarjevega gledanja na svet izpreminjajo v simbole, ki zajemajo preteklost in posegajo v bodočnost. Celo naslovi posameznih Cankarjevih del so simboli, gesla tedanje in prihajajoče generacije. Delavstvo je strnjevalo svoje vrste tako, da Ivan Cankar v navdušenju leta 1918. javno objavlja vsem: „Dano je življenje našemu narodu — proletarcu, nihče več mu ga ne more vzeti! Saj si je s svojim delom, svojim umom in srcem zaslužil sončno življenje, ta narod kmetov in delavcev, ta narod sužnjev, ki ne mara več biti narod sužnjev!“

III.

To je droben profil Cankarjevega delovanja in nehanja za ono, kar je danes po (Nadaljevanje na 4. str.)

PREŠEREN IN KRANJ

1846-1849

(OB 150-LETNICI PESNIKOVEGA ROJSTVA)

(Nadaljevanje in konec.)

Zavednega slovenskega meščanstva v Kranju takrat še ni bilo mnogo. Zato si je bil le ozki krog Prešernovih prijateljev in znancev svest, kaj je potrebno za bodočnost. V tem krogu so sestavili znamenito petico, ki jo je predložil Karel Florian, kot zastopnik mesta Kranja. 6. aprila 1848 na zadnjem zasedanju stanovskega deželnega zbora v Ljubljani. Zahtevali so, da se Prešernovi prijatelji in drugi mest po obsežnosti in tehtnosti: o mestni samoupravi, o sekularizaciji cer-

kvenega premoženja v prid državi, ki naj plačuje duhovnike, o slovenskem šolstvu, ki naj bo kronano s slovensko univerzo v Ljubljani. Na deželnem zboru pa niso hoteli postaviti kranjskih zahtev na dnevni red. Zato je K. Florian ponovno 11. aprila v „Laibacher Zeitung“ zahteval, da se objavi cela peticija, ker se ne boji kritike izobraženih prijateljev domovine in napredka.

Politični svobodoumni duh, ki so ga kazali pripadniki Prešernovega kroga v Kranju vedno odkriteje, je škodoval mestnemu zastopstvu v borbi z Jožefom Skarjo, ki je imel po svojem svaku Fidelisu Terpinču odlične zveze z visokimi uradnimi krogi v Ljubljani. Čeprav je izjavil gubernijski svetnik Kreuzberg, da o kakšni premestitvi komisariata iz mesta ni govora, je odredil Mac-Neven z dvornim svetnikom Andrejem grofom Hohenwarthom krajevni ogled v Kranju, h kateremu niso vabili nikogar od mestnega zastopstva in meščanov. Tako so dosegli, da ni bilo ugovorov. Gubernij je nato v začetku maja dovolil premestitev uradnih pisarn v predmestno hišo poštarja Skarje, sklenil z njim pogodbo za 20 let in mu izplačal 1000 gl. predumja za preureditev poštnega poslopja. Skarja pa je prevzel hišo svaka Terpinca v mestu št. 114 (danes Titov trg 17).

Odgovor na ta postopek gubernija je bil krepak protest z dne 14. maja na naslov drž. prezidija, ki ga je sestavil Prešeren, in ki ga je soppodpisalo 90 meščanov. Med razlogi proti premestitvi po-

udarja Prešeren, da pričakujejo novo komunalno ustavo za mesto Kranj, da bo tukaj okr. kolegialno sodišče za razsojo zasebnopravnih sporov in porotno sodišče za kazenske zadeve. V mestni hiši bo komaj prostora za pisarne municipija in za porotne razprave. Za kolegialna sodišča, ki bodo vodila tudi hipotečne knjige, bodo potrebni večji prostori, kakor jih ima doslej okr. komisariat na razpolago. Ilirski gubernij je obvestil Prešerna že 29. maja, da se ne ozira na ugovore, proti sklenjeni pogodbi, da pa glede premestitve poštnega urada sploh ni pristojen. Odgovor je razburil meščane še bolj in dne 7. junija je krožila po Kranju spomenica na notranjega ministra na Dunaju, ki jo je podpisalo s Prešernom vred 80 meščanov. V njej je razkril Prešeren zahrbtnost političnih oblastev od komisariata do gubernija v Ljubljani, njihovo zanemarjanje splošnih interesov mesta Kranja ter nesposobnost uradov, ki se je pokazala najbolj očitno ob znanih marčnih dogodkih. Ob koncu poudarja, da je doseglo razburjenje zaradi ravnanja oblasti toliko stopnjo, da utegne res priti do krvavega obračunavanja. Na to vlogo je zahtevalo ministrstvo, da se sistrira preureditev poštnega poslopja in premestitev uradov. Toda kljub temu Skarja ni odstopil prostovoljno od veljavne pogodbe. L. 1849 so se preselili državni uradi v bivši kapucinski samostan, kjer je okrajno sodišče še danes.

Ker je bila večina meščanov v Kranju z uradništvom vred odtujena slovenskemu

življenju, je obstajala nevarnost, da se udeležijo volitev za frankfurtski nemški narodni parlament. Pri tem se je poslužila vlada precej priljubljenega sodnika Konška, ki ni bil narodno zaveden. Toda mali krog narodnjakov okoli Prešerna (brata Loker, Pleiweisss), na deželi Jakob Strupi, posestnik iz Čirčič, ki je prihajal večkrat k Prešernu in del mlajše duhovščine, so vneto agitirali proti volitvam. Uspehi so se pokazali dne 5. maja: izmed 121 volilnih upravičencev jih je prišlo 94, a 65 jih je protestiralo proti volitvam. Posebno odločno je nastopil kaplan Stagnvnik kljub temu, da mu je hotel vzeti besedo dekan Dagarin.

Prešeren bi bil pripomogel k narodni zavednosti kranjskega meščanstva še mnogo, ako se ne bi pojavili pri njem proti koncu julija 1848 težji znaki njegove smrtonosne bolezni. S tem v zvezi utegne biti njegov poskus samomora v Jalenovi gostilni „pri Jeleni“. Rešili so mu sicer življenje, toda vidno je hiral. Zdaj je postalo očitno tudi njegovo pomanjkanje gospodarskega duha. Dasi je zaslužil kot odvetnik primerno dobro, je potrošil vse v družbi in ostal mnogo dolžan. Celo stanovanja ni plačal dve in pol leti.

Odkar je obležal jeseni l. 1848. na bolniški postelji, je šla njegova odvetniška kariera h koncu. Posebno vlogo je igrala v zadnjih dneh Prešernovega življenja Ana Jalenova, ki je izkazala pesniku mnogo dobrega v najtežjih dneh in nam tudi ohranila zadnje njegove izreke.

Vilko Rus:

DAVORIN JENKO

(Ob 115-letnici njegovega rojstva)

Divni cerkljanski kot naše Gorenjske se lahko ponaša, da je poslal že mnogo bistrih glav med kulturni svet. Tam se je rodil Matej Ravnikar — Poženčan, nabiralatelj naših narodnih pesmi. V Cerkljah je zagledal luč sveta največji slovenski igralec Ignacij Borštnik. Iz Cerkljan je krušna mati naših prerano umrlih pesnikov Ketteja in Murna Polonca Kalanova. Učitelj in skladatelj Andrej Vavken, ki je znan po številnih svetnih in nabožnih pesmih, posebno po nagrobni Vigred se povrne, je služboval in deloval tam polnih 36 let. Cerkljanca imenujemo lahko tudi ljubljanskega župana Ivana Hribarja, velikega mecena naših študentov in podpornika pesnika Antona Aškercja. Tam je preživljal svojo mladost slikar profesor Ivan Frank. Najveljavnejši med vsemi pa je Davorin Jenko.

Rodil se je 10. novembra 1835 v Dvorjah pri Cerkljah. Gorenjska narava je nudila razvijajočemu se dečku množico vtisov: gledal je širna, ravna in rodovita polja, pobeljene vrhove Karavank in Savinjskih planin, temne gozdove, mične in dobro obljude vasi, bele cerkve po ravnini in zelenih holmih, bujno rast ob bistrih potokih in belih cestah, krepak rod, ki je nastopal v javnost odet v slikovito narodno nošo. S to okolico in s temi vtisi je deček rasel in se razvijal od najnežnejše mladosti. Ko je mali Martinek — Davorina tedaj še niso poznali na deželi po Gorenjskem — doraščal za šolo, je sklenil oče, da ga pošlje v Kranj v mestno šolo. Ta prvi korak ni baš mnogo obetal. Deček se se je odpeljal z materjo v Kranj. Ko ga je žena oddala, je šla še po mestu nakupo-

Ivan Cankar

(Nadaljevanje s 3. strani)

njegovih prerokbah v delu stvaritve. Cankar, ki je s tem prišel takorekoč v legendo, v simbol hotenja in težnj slovenskega naroda, na borbene zastave in napise društva, je dvignil plamen osvobodilnega duha, tudi v tej veliki domovinski vojni. Germanska peta mu je uničila njegovo kratko življenje, telesno slabo zdravje, da je izmučen po preganjanju podlegel smrti 11. decembra leta 1918., star komaj 42 let. Telesno ga je spravila s tega sveta, a duhovno nikdar. Njegova šiba je delovala in delo je raslo v vse večje in večje oblike, društva, borbene organizacije, armado... Ta armada, smelo lahko trdimo, je v tej narodno osvobodilni vojni dokončala njegovo zamisel: „Štirt je ljudski nasprotnik vseh mogočih obrazov in nazivov in ustvarjena ljudska zvezna republika jugoslovanskih narodov.“

Takemu našemu duhovnemu velikanu, ki nas je v mislih vodil v najtežjih časih, se je težko dostojno oddolžiti — a vendar moremo. Kako? Ni treba vprašati, on nas uči: Ne spite, na delo, ljudje! Učite se in ustvarjajte srečne in sončne dni svobodnim in poštenim ljudem!

Zapiski z gostovanja naših SKUD-ov

Nadaljevanje

(10)

V velikem loku je obrnil skozi nov kraj nazaj v mesto. Počasi sta vozila konja skozi tesne in dolge ulice; hiše nizke, da se lahko z roko dotakneš strehe. Srečamo tudi par muslimank, ki si pred tabo zakrivajo obraz v svoja ohlapna oblačila. Na nogah imajo lesene sandale, da odmevajo njihovi počasni koraki ob kameniti tlak. Zde se nam kot nekakšna strašila ob belem dnevu. K sreči je teh žensk s to fanatično nošnjo tudi tu manj in skoraj bodo popolnoma izpodrinjene od mladega novega sveta, ki je prost in svoboden od vseh predsodkov mučne suženjske preteklosti.

To smo tudi videli v ciganski četrti, v „mahali“ imenovani. Skoraj smo šli skozi njo. Toda tam je še nekaj.

Dekleta — lepa, črnolasa, odprta in

pavat. Potem se je vrnila domov. Tam pa je doživela veliko presenečenje: Martinek je prišel domov pred njo. Ker mu je vest pač očitala, da ni bilo vse prav, je zlezel na jablano in čakal, kaj bo. Vendar se je moral ukioniti volji staršev in iti nazaj v Kranj. Polagoma se je privadil bivanju v mestu in dovršil tam prvi in drugi razred ljudske šole. Ostala dva razreda in nižjo gimnazijo je končal v Ljubljani. Višjo gimnazijo je obiskoval v Trstu in opravil tam tudi zrelostni izpit. Poleg gimnazijskih študij se je bavil tudi z glasbo, posebno s petjem. V Ljubljani sta mu bila učitelja znana slovenska skladatelja Gasper Mašek in Gregor Rihar, v Trstu pa Luigi Ricci. L. 1859 je šel na Dunaj študirat pravo. Tam je imel priložnost, da je slišal izvajati velike glasbene umotvore. Tudi kot pevovodja se je tam izuril in utrdil. Tamkajšnji Slovenci so takrat ustanovili Slovensko pevsko društvo, čigar članom so bili skoro sami akademiki — dijaki. To društvo je izvolilo Jenka za pevovodjo. Pri pevskih vajah in nastopih so bili redno tudi Bolgari, Hrvati in Srbi, med njimi Vuk Karadžić. Peli so slovenske, srbske in hrvatske pesmi. Nalasač za to društvo je skladal Davorin Jenko pesmi. Ko je bil v 7. semestru pravnih študij, je prevzel mesto pevovodje srbske pravoslavne občine v Pančevu. L. 1871 je postal kapelnik Srbskega narodnega gledališča v Beogradu. Njegovo gledališko delovanje je trajalo polnih 32 let. Posvetil je beograjskemu gledališču vse svoje moči. Med to dobo je odšel v Prago in se poglobil zlasti v študij instrumentacije. S tem je dosegel, da njegova in po njem posredno srbska glasba ni zaostajala v razvoju, temveč se je sproti bogatila z vsemi pridobitvami zapadno-evropske glasbene umetnosti. Jenko je bil upokojen l. 1903. Popolnoma udomačen si je postavil svoj dom v Beogradu. Vendar ni pozabil svoje rodne zemlje. Leto za letom je hodil v počitniškem času v Cerklje in vsak dan delal izlete v bližnjo okolico, predvsem v Velesovo. Proti koncu svojega življenja se je stalno naselil v Ljubljani, kjer je umrl 25. novembra 1914, prav v onih dneh, ko so bili najhujši boji okoli Beograda, ki je bil cela desetletja torišče njegovega dela.

Jenkovo skladateljsko delo je bilo zelo plodovito. Predvsem se je udeleževal v vokalni glasbi, pozneje tudi v instrumentalni. L. 1860 je uglasbil slovensko budnico Naprej, ki jo je spesnil Simon Jenko. Na njegovo besedilo je komponiral tudi Pobratimijo, pesem, s katero je pesnik zaprisegel konec osme šole svoje tovariše — vajevece k večni zvestobi do matere Slovenije. Druge znane in priljubljene pesmi Dav. Jenka so: Blagor mu, Dve utvi, Kam? Lipa zelenela je, Mi vstajamo, Mornar, Na tujih tleh, Tiha luna, Vabilo in Prešernova Strunam.

Pomen Davorina Jenka moremo označiti takole: Bil je za svojo dobo najpomembnejši slovenski skladatelj, izviren in samo-

svobodna. Sproščen smeh gre od ust mladence, ko se na trgu odtrga od svojega ljubčka, ki jo je nadlegoval. Pa ga ta smeh draži in vabi. — Pridi, vlovi me, pa bom tvoja. — Nam je resnično ugajala ta sproščenost preprostega življenja, ki ga danes svobodno uživajo ljudje iz nekdanjega zaprtega, mračnega in tužnega predmestja. Danes sije tudi tu sonce svobode enako kot drugod in sreča se je naselila v majhne domove skopljanskega predmestja. Marsikateri črnooki deklič, ki nas je videl v kočiji, nas je poredno ošvignil z bliskajočimi očmi, češ, kaj pa vi tukaj iščete? Kaj nismo mi ljudje kot drugi?

Šmejo se nam. Kokešno —

Kočijaž sedi spredaj namršen, nejevoljen; ne da bi se še kdaj obrnil k nam, vztrajno molči. Le vajeji v njegovih koščenih rokah se zdaj pa zdaj zganejo in dvignejo nad živali, ki potem vsakikrat potegneta hitreje. Skoraj smo spet v središču mesta. Šele tam se obrne voznik k nam s skopim vprašanjem:

„Kam?“

„Pred „Makedonijo“, se glasi naš vesel odgovor. Kajti mi štirje smo res nekam prešerno veseli, zadovoljni z našim izletom. Trajal je kakšno dobro uro, toda naše oči so se nagledale vsega, kar nas je zanimalo. Ni vedno takšne prilike kot je bila ta. Menimo, da smo jo izkoristili.“

Ze smo stali pred hotelom. Naši se pravkar zbirajo h kosilu. Mnogi nas obkolijo, še preden smo stopili iz kočije: „Kje ste bili? Kaj ste počeli? Je bilo lepo?“ se

Wiljem Shakespeare:

„KAR HOČETE“

Ob slovesni otvoritvi nove sezone v Prešernovem gledališču v Kranju

Malo pozno — mnogi so bili že zaskrbljeni kaj je to z našim najmlajšim poklicnim gledališčem v Sloveniji — so se v soboto 15. novembra vendarle odprla vrata Talijanskega hrama v Kranju. To svečanost so posrečeno povezali z mesecem kulture, ki ga imajo Kranjčani od 15. novembra do 15. decembra v počastitev 150 letnice Prešernovega rojstva. Rekel sem, posrečeno, kajti ta premiera je veljala kot svečan uvod v vrsto drugih kulturnih prireditvev, na katerih bo Prešernov Kranj izkazal svojo veliko ljubezen do našega pesniškega genija.

Zakaj uprizorja Prešernovo gledališče kot prvo delo v novi gledališki sezoni ravno Shakespeara, je v uvodnih izbranih besedah prav lepo tolmačila upravnik gledališča tov. Balbina Baranovič. Povedala je, da se je vodilna dramska umetnica naše dežele tov. Mihaela Sarič, ki je podučevala naš ansambel o gledališki umetnosti, odločila za Shakespearovo komedijo „Kar hočete“ zategadelj, da bi naši igralci izpopolnili svoj odrski govor, ki ravno v tem verzem delu pride do posebne veljave. Na koncu je izrazala tudi svojo misel, da se ji zdi prav, ko odpiramo s Shakespearjevim delom tudi istočasno proslavitev 150 letnice rojstva dr. Franceta Prešerna, ker oba sta pesniška genija last vseh svobodoljubnih narodov.

Nato je imel kratek nagovor še zvezni poslanec tov. Brovč Andrej, ki je kot predsednik prireditvenega odbora proslav 150 letnice rojstva Prešerna, dal priznanje gledališkemu kolektivu Prešernovega gledališča, ker je uspešno premagal začetniške težave in pravočasno uspel s to premiero uveličati kulturne prireditve v mesecu proslav v počastitev velikega Prešerna.

Če bi hoteli pisati o W. Shakespearu nas bi predalec privedlo. Storili bomo to v borih potezah, kajti o največjem angleškem umetniku in dramskem geniju je bilo že toliko pisanja tudi po slovenskem

stojen. Njegove skladbe kažejo izrazito narodno čustvovanje. V Srbiji je uvedel dovršeno evropsko tehniko in bil do Mokrancja najodločnejši zastopnik srbske glasbe in njen pionir. Za svoja dela je Jenko črpal motive predvsem iz slovenske in srbske narodne pesmi. Močno pa je je bil tudi pod vplivom ruske cerkvene glasbe. Z majhnimi, na videz skromnimi sredstvi, je dosegel velike učinke.

Vsemu našemu ljudstvu je nekdanj veljalo Jenkovo delo. Priznavamo ga s tem, da ne gledamo v njem le skladatelja toliko in toliko del, temveč poslanca, ki mu je bilo naročeno, naj gradi oni navidezni most duhovne kulture, ki najmočneje spaja brate in narode. Temu mostu pa pravimo — pesem.

vsipajo vprašanja od vseh strani. Mi se jim le hudomušno smejimo in poredno mežikamo z očmi.

„Koliko smo dolžni?“ vpraša Abe voznika, ko smo izstopili.

„Vsak po tri sto dinarjev“, se glasi odgovor.

„Turška motika, tristo dinarjev!“ pomislil. „S kakšno pravico tolikšna cena?“ A glasno spregovorim:

„Kako to? Na tarifnem ceniku stoji le 60 dinarjev.“

„To že. Toda cenik je star. Tedaj je bilo tudi seno petkrat cenejše kot danes“, odvrne zvito kočijaž in me kar jezno pogleda. Nič ni kazalo drugega, kot da odpremo listnice in plačamo. Res, drag sprehod, toda naj bo! Mi se ne upiramo več, ker smo pač sami krivi, ko se nismo poprej pogodili.

— Adijo, zvita kočijaška buča — si mislimo in se režimo v društvu ostalih tovarišev za odhajajočim voznikom, ki je menda danes bil še bolj zadovoljen kot mi.

Popoldne. Na glavnem odboru sindikatov Makedonije. Mala in ljubka Makedonka je ugotovila, da vem zelo malo o Skoplju. Zato me podučuje:

„Skoplje je močno industrijsko mesto. Sploh mesto velike bodočnosti. V tekstilni industriji je na prvem mestu tovarna „Kuzman Josifovski Pitu“, ki se že močno približuje izpolnitvi letnega proizvodnega plana. Prav tako tobačna tovarna, ki ima

časopisju, da še nam zdi skoraj odveč vsa-ka podrobna pisarija. Povedati in poudariti hočemo le, da je bil Shakespeare ne- navadno izrazit dialektik svoje dobe, ki je bila že na prelomnici dveh zgodovinskih obdobj — fevdalnega in kapitalističnega. Kot tak je posebno močan v svojih dramah in tragedijah, ki so mu že koncem XVI. stoletja prinesle sloves največjega svetovnega dramatika.

„Kar hočete“ pa je ena izmed treh posrečenih komedij, ki jih je veliki dramatik ustvaril, ko je bil na višku svojih sil, prevzet od življenjske radosti in dobrodušne duhovitosti. Pravzaprav je te igre napisal za angleški dvor in v njih je izsmejal vse, kar je bila smeja vrednega v življenju. Toda niti ena njegovih drugih komedij, ni tako harmonično povezana zmes sentimentalnega in resnega elementa s humoristično-komičnimi; romantiko z realizmom kot je to prav v komediji „Kar hočete“. V moralnem pojmovanju je avtor zelo oster in dosleden. Toda tisti čas (vlada angleške absolutistične monarhije v XVI. stoletju) ni bil naklonjen odkritim in smelim kritikam. Zato se v svojih delih poslužuje norcev, ki nekaznjivo ljudem izpovedujejo resnico, kar pride tudi v tej komediji do svojega izraza. Sicer je tu bolj blag, ker to zahteva sama koncepcija, več ali manj ljubezenske radostne zgodbe, kjer ni hudobnih značajev in grdi gospodarjev. Zato pa tembolj izpostavi posmehu domišljavega viteza Tobijo in dvornika Olivije, ker si kljub svoji smešni zunanosti in prevzetnosti predstavlja, da ugajata lepim ženskam. Ves ljubezenski razplet te komedije je prepleten s hudomušnimi pustolovščinami prikupnih žena, ki zapadejo v neprijetni položaj, ki ima na koncu prijeten in srečen zaključek.

Režija komedije „Kar hočete“ je bila v rokah tov. Mihaele Sarič. Pisati o njeni režiji te komedije, ki je tako polna dinamičnih in po večini naglo si sledenih slik, dobro izenačeni dikciji nastopajočih in igralski tehniki, moramo reči, da je povsem uspela. Dobrega pomagača je Saričeva imela v inscenaciji ing. Ivana Pengova, ki je bila s skromnimi sredstvi vseskozi plastična. Zelo pripraven in za sceno dinamično pretehtan element, se nam zde primeri, kjer so pretežno uporabljene zavese. To so slike, v katerih nastopa največ nekaj oseb. Razsvetljava odra je bila v raznih kontrastih povsem na višku, tako da je gledalec res dobil jasen vpogled, v katerem času dneva se posamezna slika godi.

Ansambel Prešernovega gledališča je bil pod spretno in skrbno pripravljeno režijo Saričeve za uprizoritev komedije v splošnem še kar dobro pripravljen. Nastopil

(Nadaljevanje na 5. strani.)

doslej prehodno zastavo zvezne vlade. Tu je še tovarna nikotina, ki je edina te vrste na Balkanu. Vazna podjetja so še: pirotehnika, tovarna usnja, železniške delavnice in kurilnica, ki vse zaposlujejo mnogo delavcev...“, je drobila tako hitro, da sem komaj dojemal.

„So vse te tovarne od prej ali so nove?“ sem jo zaustavil v pripovedovanju.

„Po večini, da. Samo vse so močno razširjene z novimi obrati in nekatere imajo dvakrat do trikrat večjo proizvodnjo kot pred vojno.“

„Toda to še ni vse. Po osvobojenju je tu zrasla močna kovinska industrija, ki izdeluje stroje za kmečko proizvodnjo, tovarna „Mičurin“, katere kvalitetni izdelki sadnih konzerv slove po vsej državi, tovarna zdravil, mila in kozmetičnih sredstev, „Kis“, keramična industrija, tovarna čilimov (preprog), kakor tudi industrija marmorja.

„Bogme, koliko tega!“ sem vzkliknil iskreno in se čudil tudi dekletu, ki tako gladko zna imena vseh tovarn na pamet. Pogledala me je, kot da me je ujela v mislih.

„Saj to še zdaleč ni vse. Mnogo sem jih tudi izpustila, n. pr. samo tovarno pivo, ki izdeluje najboljše kvaliteno pivo. Kje pa je še raznovrstna domača lokalna obrt, ki je zelo bogata? Naj omenim le, da je naša konfekcija že 14. marca letos izpolnila petletno plansko nalogo. Močna je tudi lesna industrija itd.“

Nadaljevanje prihodnjič.

Novoletna jelka - otroško veselje

"Kako se pripravljate na prireditve vaših malih ob novoletni jelki?" je vprašala tovarišica iz Ljubljane, ki je ugotavljala stanje priprav za ta otroški praznik po okrajih. Povedali smo ji naše zamisli, dosedanje nepravilnosti in uspehe.

Pripravljalni odbori v večjih podjetjih, kjer so zaposleni starši, pripravljajo njihovim otrokom veselje ob novoletni jelki. Skrb je mnogo, saj je bilo prejšnja leta lažje, ko smo dobili stotisoče za obdaritev iz državne blagajne. Letos pa ob splošni štednji ne smemo še s tem obremenjevati blagajne, pripravili bomo po svoji iznajdljivosti in v okviru lastnih možnosti. S tem ukrepom bomo letos zainteresirali vse, ker bo le tako omogočena obdaritev in pogostitev vseh otrok, medtem ko so prejšnja leta nosili breme priprav le posamezniki.

V Iskri so v ta namen sklenili, da bo vsak član prispeval 6 urni zaslužek, ves denar od kino predstav, ki so jih priredili v Tednu tehnike, pa tudi dobiček od koncerta moškega pevskega zbora so dodali. V prostem času izdelujejo delavci igrače, žene šivajo copatke, SKUD pripravlja program itd. Mnogo je dela, skrbi in poživljenosti, saj bo povabljenih preko 800 otrok, na delu je tudi nakupovalec, ki nakupuje po terenu stvari za pogostitev. Prav tako živahno je v Inteksu, kjer bodo povabili tudi otroke iz DID-a Planina, ne zaostaja pa tudi Pletenina in Sava. Vsi se zavedajo, da je najvažnejša priprava, pravilno - zabavna vsebina, ki bo prevzela otroška srčeca. Zato ni važna samo obdaritev in pogostitev, temveč tudi okrasitev prostorov in pravilne osebnosti: Dedek Mraz z brado, škrtateljki, gozdne živali in podobno, dober ugankar, zabaven pripovedovalec pravljic in še marsikaj, kar bo zabavalo naše male.

Tako je v večjih podjetjih. Ni pa tako v manjših kolektivih, kjer se bo več sorodnih otrok za to prireditev združilo. Zadnji čas je, da tudi ti začnejo s pripra-

vami, ker zajeti morajo biti vsi otroci. Za to naj nosijo skrb predvsem pionirski sveti.

Zadnji teden v decembru bosta tudi oba kinoprojektorja v Kranju in Strazishču predvajala filme za otroke, predstav bo dovolj ter bodo lahko vsi prišli na vrsto. SKUD Primskovo bo trikrat gostovalo z lutkovno igro: "Sneguljčica", kolektiv Presernovega gledališča bo podal otrokom zanimivo pripovedovanje o Rdeči kapici z živimi slikami, za naše male šahiste pa bo gotovo najbolj zanimiva simultanka, ki jo bo igral z njim dedek Mraz; zmagovalce čakajo seveda tudi nagrade. Garnizori JA in člani ZB bodo priredili v domu JA partizansko taborenje s pripovedovanjem doživljanje iz NOB.

Tudi ostala društva, kakor smučarsko, nogometno, ljudska tehnika in drugi imajo možnosti prispevati k čim bolj pestri zabavi pionirjev, ki jim bodo ves trud povrnil s pridnim učenjem in zanimanjem do dela v interesnih skupinah.

PIONIRSKI SVET NA RUPI

Ljubezen in čut dolžnosti do dela naših pionirjev sta premagala vse začetne težave, ki smo jih imeli z ustanovitvijo pionirskega sveta, interesnih skupin in podobnih. Mnogo, na prvi videz neizvedljivih nalog, smo z dobro voljo že rešili.

Pripravili smo se na proslavo 29. novembra, ki je obenem pionirski praznik. Izvolili smo nov štab odreda in sprejeli nove člane v pionirsko organizacijo. Na volitve v štab odreda smo se temeljito pripravili na predvolilnem sestanku, ki ga je obiskalo 252 pionirjev. Svečanostim so prisostvovali predstavniki JA in množičnih organizacij. Vsaka interesna skupina je izvolila načelnika in namestnika, za vseh 16 skupin pa so bili postavljeni instruktorji. Mladim načelnikom bodo v pomoč člani pionirskega sveta.

Izvoljen je stalni evidentičar, ki bo urejeval vso kartoteko odreda. Težave so tudi s prostori, vendar se bodo vse težave premagale če se bodo vsi člani pionirskega sveta zavedali prevzete dolžnosti in redno sodelovali pri reševanju vseh tekočih nalog.

V Križah so s koncertom začeli letošnjo sezono kulturno prosvetnega dela

Moški pevski zbor je bil ves čas po vojni v Križah nekaj nosilec prosvetnega življenja, saj ni prenehal z delom tudi v času, ko je bilo ostalo kulturno izživljanje v krizi; za to gre zahvala pevcem, ki so pokazali veliko ljubezen do slovenske pesmi in pevovodji, tovarišu Grandovcu, njegovi veliki pripravljenosti in veselju do dela. Ljudski oder je bil v bližnji preteklosti v rokah ljudi, ki zaradi prezaposlenosti niso našli zanj primerne časa, ali pa niso imeli za tako delo pravega razumevanja. Sedaj je tudi s to stvarjo drugače. Igralska družina se je spet zbrala in pričela z resnim delom. Režiser Franco Perčič je pripravil celo kratk dramaški tečaj za igralce, ki je bil po vsebini in obisku kar razveseljiv. Vendar je bilo na mestu in prav, da je otvoritev sezone v novem združenem domu pripadla pevskemu zboru, ki nam je v soboto zvečer pripravil pester in prav prijeten koncert.

Nastopali so na tem koncertu: mešani zbor, moški zbor, moški kvintet, dva ženska ducta, ženski tercet in solist Klajndinst. Moški zbor je bil najmočnejši — edini je, ki ima že nekaj let dela za seboj — in je bil deležen tudi največjega odobravanja. Posebno lepo zapoje nekatere koroške narodne. (Z njimi je zbor pred kratkim nastopil v Trzinu na spominski svečanosti ob obletnici plebiscita, ki je bila pa žal tako slabo pripravljena, da jo je obiskalo komaj trideset ljudi.) Mešani zbor je premlad, pevovodja ga je šele pred kratkim spravljal skupaj. Tudi številčno je daleč prešibak, da bi bil kos zahtevam, ki jih stavijo skladbe za mešane zборе. Moški kvintet je mnogo boljše, v njem nastopajo pevci moškega zbora in to se mu pozna. Posebnega odobravanja je bil deležen solist Klajndinst, saj so ga poslušalci hoteli kar dvakrat slišati. Zapel nam je Simonitijsvo Talcem in je škoda, da ni pripravil za koncert več pesmi. Glede vsebine bi omenil še to, da tudi za ljudi na deželi ni vse dobro in da bi podobne neumnosti, kot je spremljanje dueta in solista s pianinom in dvema violinama, prireditelji ne smeli zagrešiti. Pianino sam

....FIZKULTURA IN ŠPORT

29. NOVEMBER DAN FIZKULTURE V TRZINU

Vsako leto na "Dan republike" imajo tržičani poleg drugih prireditev, tudi vsakoletno štafeto na Cankarjevi cesti.

Za pokal tekača je tekmovalo šest štafet. Borba za čas je bila zelo ostra, saj se je pričakovalo, da si bo tudi letos že tretjič "tekača" osvojila sekcija smučarjev. Toda presenečenja niso nikjer nemogoča. Tako je tudi letošnja štafeta prinesla presenečenje, saj je zmagala sekcija odbojke in postavila nov rekord s časom 1:40"2, drugo mesto so zasedli smučarji I, tretje smučarji II, četrto nogometaši, peto telovadno in šesto mesto pa štafeta JA. Za pokal sindikalnih aktivov je zmagala predvojaška vzgoja s časom 1:52". V ženski vrsti je bilo najuspešnejše Telovadno društvo. Vseh sodelujočih štafet je bilo 11, kar je do sedaj največje število. Tekmovanju je prisostvovalo preko 300 gledalcev. Popoldne pa sta bili na sporedu dve nogometni tekmi. V predtekmi je bilo drugo moštvo "SD Ljubelja" premagano z 1:0 od postrvovalnih mladincev istega kluba. V glavni tekmi sta se pomerili moštvi Garnizije iz Križev in pa SD "Ljubelja". Tudi to tekmo je moralo domače moštvo prepustiti postrvovalnejšim borcev JA. Rezultat 2:1 v korist Garnizije pa je zasluga njihovega odličnega vratarja, kateri je vedno pravočasno interveniral pred svojimi vrati. Tekma je potekala v lepem tovariškem razpoloženju.

S tem je bil športni program praznika zaključen na splošno zadovoljstvo vseh gledalcev.

SMUČARSKI KLUB JEZERSKO V ČAST 10 - LETNICE OSVOBODILNE FRONTE

Takoj ko je SZS razpisala tekmovalje za vse smučarske organizacije so se jezerski smučarji zbrali, preštudirali točke tekmovalja in istega z vsem navdušenjem sprejeli.

Pričeli so takoj z rednim treningom za tekmovalce. Opravili so do danes že preko 300 udarniških ur pri Zadrudnem domu in pri pripravljanju drv. Ko pa jih je pozvala domača OF organizacija, da tudi v njenem okviru tekmujejo, so prijeli za delo še z

večjo silo. Sporazumeli so se, da bodo priredili v okviru tekmovalja v domači OF organizaciji "Smučarsko akademijo".

Volje za delo tudi na kulturno prosvetnem področju ni manjkalo, tako da so s svojo akademijo nastopili že 26. novembra. Kot prva točka prireditve je bila "bojna štafeta" na 1500 m dolgi progi. V težkih čevljih, vetrovkah in s puško so ne glede na velike padavine stekli s starta prvi trije točno ob 9. uri kakor so določili na sestanku. Skupina je štela po dva člana, eno članico in enega mladince. Skupine so bile te-le: I. iz Zg. Jezerskega II. Jezersko (center) in III. iz Sp. Jezerskega. Najboljši čas si je priborila I. grupa s časom 29.15 minut. Med posamezniki pa je dosegel najboljši čas Kastrun Poldi s časom 6.25 minut.

Popoldne pa so nadaljevali v prosvetni dvorani s telovadnimi vajami, deklamacijami in igro "Mladi smučar Mihec". Tako, da so bili obiskovalci s prireditvijo prav zadovoljni.

Jezerski smučarji s tem dokazujejo, da so kot športniki v svoji osnovni organizaciji OF prav taki kot vsi drugi — najaktivnejši frontovci in pravi graditelji socializma na vseh področjih.

K. A.

SLOVENSKO NOGOMETNO PRVENSTVO KLADIVAR : KOROTAN 2 : 2 (2 : 1)

Celje, 3. decembra. — Danes je bila odigrana nogometna tekma pred okroglo 3 tisoč gledalci med domačim Kladivarjem in Korotanom iz Kranja. Bila je to odločilna tekma, katere izid naj bi določil slovenskega prvaka za leto 1950. Toda to se ni zgodilo, ker sta obe moštvi igrali neodločeno 2 : 2. Vprašanje prvaka bo rešila šele tekma med Gregorčičem in Korotanom na Jesenicah prih. nedeljo. Tekma se je začela v veliki nervozni in je prvih deset minut domači Kladivar goste popolnoma stisnil v obrambo ter v kratkih presledkih v tem času zabil dva gola. Se-le na to so se Korotanci otreli močnega pritiska in začeli z napadi na nasprotnikov gol. Igra na blatnem in spolzkem terenu je bila posebno po sredini igrišča nad vse težka in nevarna za igralce. Kljub temu je igro Korotan držal odprto in v 41 minuti prvega polčasa uspel dati prvi gol 2 : 1 za Kladivarja. Streljano žogo iz kota je prejel Božič in ji je z glavo priselno in spretno spremenil smer v mrežo. V enakovredni igri drugega polčasa je imel Kladivar dve sigurni priliki, da si poveča rezultat, kar pa mu ni uspelo. Nasprotno je gostujoči Korotan po desnem krilu Mihelčiču dal še en gol in s tem postavil rezultat na 2 : 2, ki se do konca igre ni izpremenil. Najboljši v Korotanu so bili: Bačkalič, Ijačič, Razpotnik in Božič. Ne-rešen rezultat na tujem, težkem terenu je vsekakor za SK Korotan uspeh in dokaz, da je nogometno moštvo Korotana v resnici letos eno od najboljših moštev v Sloveniji.

SKUD Otona Župančiča v Žireh je imel svoj letni občni zbor

V sredo 15. novembra so se zbrali člani SKUD-a Otona Župančiča v Žireh, da pregledajo delo v preteklem letu in izberejo novi odbor, ki bo vodil delo v novi sezoni.

Za ta občni zbor je bilo malo več priprav, kot običajno, kljub temu pa je bila udeležba zelo pila, če upoštevamo samo delovno članstvo. Tov. predsednik je v svojem pozdravnem nagovoru navedel težave, ki so ovirale delo med letom, podal nekaj smernic za delo bodočemu odboru in kritiziral objavo v Delavski enotnosti letos spomladi, da SKUD ne pozna pravega smotra in tako dalje. Na referat tov. predsednika se je razvila debata, kjer je bilo poudarjeno, da je kritika tudi koristna, če je objavljena z namenom, da se nerednosti in napake odpravijo.

V poročilih, ki so jih podali posamezni referenti zavzema poročilo odseka za glasbo najvidnejše mesto. Tov. referent je utemeljeno orisal vse težave, barbo in delo za dosego kadra in pripomočkov. Orkester je imel 53 godbenih vaj, harmonikaški zbor pa 13 vaj. Tudi za nabavo novih instrumentov in popravilo starih se je vodila skrb.

Kot drugi najvidnejši referat je bil referat o dramatiki. V okviru tega odseka je bilo naštudiranih 6 dram. del in ena v okviru Invalidske organizacije, kjer pa so

sodelovali člani SKUD-a. Vseh predstav je bilo na domačem odru 8 in 6 na drugih odrih.

Ostali odseki niso zadovoljili. Pevski odsek je imel le šibak moški zbor. Ženski in mešani zbor, ki je bil nekdanj v Žireh na zavidni višini je popolnoma odpadel. Knjižnica ima sedaj 820 knjig. Čitateljev pa je vse premalo. Zato je potrebno povečati zanimanje za knjige. Knjižnica je odprta vsako nedeljo dop. od 9. do 11. ure v sindikalni dvorani. Knjige so dostopne vsemu prebivalstvu.

V diskusiji se je govorilo še o kritiki objavljeni o priliki gostovanja SKUD-a Tone Šifrer iz Skofje Loke. Kritika je bila podana objektivno, gledana z očmi publike — gledalcev in ne, kaj je za kulisami. Ze ta občni zbor je vsled tega bil dokaj bolj živahen, kot lanski, to je, bolj življenjski. Če se bodo odpravile napake, kot je bilo namen, bo delo v novi sezoni boljše od lanskega in potem je ta kritika dosegla tudi svoj namen. S to željo in pozivom na bolj množično delo, bo SKUD Otona Župančiča v Žireh opravičil svoj obstoj.

STRNJENI POD VODSTVOM PARTIJE NAPREJ V SOCIALIZEM

„KAR HOČETE“

(Nadaljevanje s 4. strani.)

Je v dvojni zasedbi ene od glavnih vlog grofice Olivije. Zdaj, ko smo videli eno in drugo, lahko trdimo, da je bila igra v drugi zasedbi mnogo boljše, prepričevalnejša in živahnejša. Sicer pa lahko v kratkem spregovorimo besedo o samih igralcih.

Vloga vojvode ilirskega, ki jo je podal Adolf Anderle je bila kar zadovoljiva, le da bi zaradi svoje tehnosti mogla biti nekoliko popolnejša; ni povsem ustrezala njegova toga izgovarjava. Zelo sproščeno in življenjsko prepričljivo je igrala Viola tov. Cimerman Anka, ki je s tem pokazala velike sposobnosti nadarjene mlade igralke. Podoben ji je bil v tem tudi Sebastijan, ki je živo podal Franek Trefalt ml. Grofice Olivijo je v prvi zasedbi igrala Vera Blanč-Kalanova, ki je bila še kar dobra v dikciji in dinamiki igre, medtem ko je bila mimika slaba; v kretnjah je bila premalo sproščena in so se na nekaterih mestih kar očitno videle njene priučene geste odklona in podobno. Balbina Baranovičeva je v alternaciji te vloge z dokaj enostavnimi sredstvi svoje igralske tehnike povsem poživela ljubezenski žar, ki se zbudi v grofici, ko se zagleda v mlado, v moškega preoblečeno Viola, ne da bi vedela, da je ženska. Sploh so vse njene kretnje povsem enostavne življenjske — ženske, ki ljubi. Viteza Tobijo, njegovo duhovitost in pijano veselost, ki ga že vodi v groteskno figuro je verno upodobil Jože Pristav, dočim sta bila prav dobra v igri tudi v vlogi viteza Bledice Jože Kovarčič in Olivijinega dvornika Ivan Fugina. Dobro se je obnesla v vlogi Olivijine hišne Marga Filec. Krepko se je uveljavil norec v službi grofice Franc Trefalt starejši, ki je s sugestivno močjo ponazoril zdravega zvijačnega, ki pod noro kapuco brusi zbrani družbi resnico v obraz. Ostale vloge, kot dveh pomorskih kapetanov, ki sta si v nasprotni službi, sta bili povsem posrečeno podani (Grasič in Cigoj). Prav tako plemeča v vojvodini službi (Mayer in Bogdan) ter Fabijan v službi pri Oliviji, ki ga je igral Stiglic. Duhovna pa je naravno prikazal M. Cegnar.

Glasbeni vložki V. Fabianija so se povsem diskretno vlagali v posamezne slike in ustvarjali lirsko vzdušje, ko se vojvoda ilirski podaja v ljubavno sanjarjenje. Kostimi, ki so napravljeni po načrtih M. Jarčeve so bili povsem primerni, da gledalčemu predočijo verno podobo oblačil v srednjem veku.

Drobne in važne vesti OD VSEPOVSOD

Na Dan republike so v železarni v Sisku prižgali tretji plavž za taljenje surovega železa, ki ima zmogljivost 140 ton; prav tako so užgali drugi plavž, iz katerega je pred dnevi pritekla doslej največja količina železa.

Te dni je v Ljubljani umrl prvak ljubljanske drame in redni profesor Akademije za igralsko umetnost, umetnik evropskega slovesa, tov. Ivan Levar.

Frontovci Gradačaca v Vzhodni Bosni so dogradili in na praznik republike izročili promet nad 15 km dolgo železniško progo Modriča-Gradačac, ki ima zdaj zvezo z mladinsko progo Samac-Sarajevo.

Serijski prvih 12 domačih vrtnih garnitur za nafto bo dovršena do konca leta. Garnituro izdeluje tovarna Djuro Djakovič v Slavonskem Brodu ob pomoči podjetij „Ivo Lola Ribar“ in „Rade Končar“.

Slovenski železničarji so izpolnili transportni plan petih let — v štirih letih.

Tovarna „Toko“ v Domžalah je izpolnila konec novembra petletni plan.

Razstava o nastanku, razvoju in delu ljudskih odborov v FLRJ je bila odprta na predvečer praznika republike v moderni galeriji v Ljubljani ter bo odprta do 17. t. m.

Prva mariborska gimnazija je 29. novembra proslavila 100 letnico svojega obstoja.

Za drugo petletko že dela kolektiv železniške postaje Doboj v Bosni. Plan prevoza potnikov je postaja do konca oktobra presegla že za 44%.

Pri Dolnji Lendavi raste novo naselje, ki ga imenujejo „kolonija nafte“, ker je namenjeno predvsem delavstvu proizvodnje nafte.

43 prekoceanskih ladij z 291 tisoč tonami nosilnosti, ali 185 tisoč bruto-registerskimi tonami že ima jugoslovanska linijska plovba.

Plenum Zveze jugoslovanskih književnikov je zasedal te dni v Ljubljani in je zaključil z važnimi delovnimi sklepi po vprašanju decentralizacije Zveze, s čimer bo močno poživljeno delo republiških književnih društev.

29. novembra je postala Trepča eden največjih kombinatov svinca na svetu. Začel je obratovati nov plavž ter je s tem povečana proizvodnja skupno na leto 100 tisoč ton svinca.

Važno obvestilo

Poverjeničstvo za notranje zadeve MLO Kranj obvešča prebivalstvo mesta Kranja, da se bodo v času od 20. nov. 1950 do 10. februarja 1951 državljanom FLRJ od 16. leta starosti dalje izdajale nove osebne izkaznice.

Izdajanje se bo vršilo v stranski dvorani Sindikalnega doma v Kranju. Vsak naj prinese s seboj spodaj navedene dokumente:

1. Izpolnjeno prijavo (priglasnico) in izpolnjeno prijavo stalnega bivališča. Ta dva obrazca se izpolnita na matičnem uradu MLO-ja. Kdor navedenih obrazcev še ni izpolnil, naj to stori v najkrajšem času.

2. Dokazilo o osebni izkaznici (če jo poseduje), katera se ob prejemu nove odda.

3. Eno izmed spodaj navedenih listin, iz katerih bo možno ugotoviti istovetnost rojstni list, poročni list, delavsko ali uslužbenko knjižico ali sličen dokument.

4. Potrdilo o vpisu v državljansko knjigo naj prinesejo samo tiste osebe, ki so se vpisale v državljansko knjigo v krajih izven območja mesta Kranja.

5. Vsi moški, v starosti od 18 do 55 let in rezervni oficirji do 60 let morajo poleg navedenih dokumentov predložiti še vojaško knjižico ali vojaški dokument, ki ga posedujejo.

6. Dve sliki v velikosti 3 krat 4 cm. Ponovno sporočamo, da mora vsaka oseba ob prijavi izpolnjevanja „priglasilnice“ navesti poimensko dve priči z naslovom, ki lahko potrdita istovetnost osebe in državljanstva.

Osebnostne izkaznice se bodo izdajale vsak dan, razen nedelje, od 7. do 12. in od 14. do 17. ure.

Opozorjamo, da se izkaznice po preteku navedenega roka ne bodo izdajale osebam, ki si iz neupravičenega vzroka izkaznice niso preskrbele v tem času.

Iz pisarne poverjeničstva za notr. zadeve

TEDENSKA KRONIKA

Nove družine

Med 21. oktobrom in 3. decembrom so se na področju matičnega urada v Kranju poročili:

Uršič Jože in Povšnar Alojzija, Zg. Kokra; Stare Feliks, Luže in Zor Marija, Moše; Godnič Franc in Turk Ivana, Naklo; Obrstar Franc, Medvode in Pernar Leopoldina, Zg. Bitnje; Zgalin Martin, Kranj in Zibert Franciška, Britof; Nič Maksimilijan in Bašca Kristina, Predvor; Filipič Anton in Penko Štefanija, Brdo; Prestor Mihael, Zg. Bela in Zgonc Ana, Primskovo; Kaltenekar Stanislav in Kristan Vida, Kranj; Eržen Pavel, Zg. Bitnje in Gorjanc Franciška, Britof; Bukovnik Franc, Hotemože in Stružnik Marija, Visoko; Alvin Pavel in Bulovec Marija, Senčur; Gajič Mihajlo, Mečevce in Mavčec Marta, Golnik; Strniša Anton in Ekar Marija, Predvor; Kavčič Franc in Mohorič Kristina, Kranj; Zorko Ivan in Henigman Emilija, Kranj; Pekelj Jožef in Pihler Marija, Kranj; Vidmar Franc in Gregorič Franciška, Kranj; Pipan Franc, Dragačajna in Mrak Veronika, Prebačevo; Mrak Janez, Prebačevo in Svetelj Marija, Senčur; Rehberger Ivan in Ovniček Terezija, Primskovo; Dostičič Njuko in Blaško Anica, Kranj; Jezernik Valentin, Sv. Ana in Mohor Veronika, Senčur; Kovarčič Jože in Peterlin Franciška, Kranj; Lotrič Anton in Kokalj Terezija, Sp. Besnica; Vidmar Stanko in Muren Valentina, Senčur; Regovec Anton, Predvor in Mubi Terezija, Predoslje; Dolenc Janez in Demšar Franciška, Bitnje; Šavs Valentin in Zaplotnik Marija, Zg. Jezersko; Mršič Stjepan in Herlec Marija, Kranj; Zor Franc in Čebašek Ivana, Moše; Ušaj Vladimir in Brajko Olimpija, Kokrica; Kern Josip, Kranj in Kordiš Ana, Britof; Kozjek Ivan, Kranj in Vilfan Franciška, Zgoranje; Skapin Srečko in Bečaj Angela, Kranj; Markuta Franc in Klemenc Marija, Senčur; Ogris Milan, Ljubljana in Pavšek Štefanija, Sv. Ana; Potočnik Stanislav in Grašič Alojzija, Kranj; Bohorič Matevž in Tratnik Marija, Kranj; Južna Anton, Ljubljana in Prosen Gabrijela, Kranj; Vidic Janez, Naklo in Bajželj Marija, Strahinj; Kalan Marjan in Drenovec Angela, Okroglo; Košir Pavel in Studen Marija, Ziganja vas; Mihelič Bogomir in Peteralj Pavla, Ljubljana; Grah Franc, Vrhnik in Benzig Marija, Kranj; Draksler Stanislav in Ropret Marija, Senčur; Ziberna Andrej, Ljubljana in Samec Valerija, Kranj; Kozelj Vincenc in Baraga Franciška, Kranj; Zupan Vinko in Lukež Terezija, Kranj; Mertelj Stanko in Bajželj Marija, Kranj; Derlink Franc, Jesenice in Lindič Katarina, Kranj; Knoll Milan in Bajt Josipina, Kranj; Schmied Alojz in Znoj Karolina, Sr. Bitnje.

Mali oglasi

Ljudska knjižnica v Kranju na Titovem trgu, odprta dnevno od 10. do 12. in 14. do 18. ure. V soboto popoldne in nedeljo zaprta.

Prodajam nov voziček na dveh kolesih. Poizve se pri Api Skodlar, Kranj, Savski breg 12.

Preključem tablico od kolesa št. 8999 za neveljavno. Naglič Feliks, Sp. Brnik.

Lepa mlada koza, samska, naprodaj. Naslov v upravi lista.

Prodajam očala št. 2. Naslov v upravi lista.

Pisalni stroj, prodajam. — Zajc Mici, Hude 31, Kranj.

Zamenjam moško kolo za ženski šivalni stroj. Razliko doplačam. Naslov v upravi lista.

Izgubljeno tablico od kolesa št. 14675 proglašam za neveljavno. — Snedec Lojze, Kokrica.

Kozo prodajam zaradi selitve. Poizve se pri Polajnarju, Sp. Kokra 5.

Preključem osebno, OF, sindikalno, tri tovarniške izkaznice na ime Nežka Smolič, izgubljene v vlakcu Trebnje-Ljubljana, industrijske točke na Drašler Karia, za neveljavne.

Kupim majhno hišo z nekaj zemlje, kjerkoli. Ponudbe na upravo lista.

Črni ženski zimski plašč od predvojne-nega blaga in črne škornje št. 40½, ugodno prodajam. Ogled v nedeljo od 10.—12. ure, Tavčarjeva 5, Kranj.

Išče se pridno dekle k tročlanski družini v Kranju za hišno pomočnico. Pisarne ponudbe poslati na upravo „Gorenjskega glasa“, Kranj.

Sem in tja

PO ŠIRNEM SVETU

Vojni dogodki v Koreji so dobili v zadnjem tednu čuden obrat. Kitajske prosto-voljne čete, katerih moč cenijo nad 300.000 mož, so odločno posegle v vojni metez na Koreji in vrgle v množičnem zaletu Mac Arthurjeve sile na vsej fronti za 30—40 kilometrov proti jugu. Sile združenih narodov so se umaknile na nove položaje južno od Fenjanga, ki je tako zopet prišel v roke severnokorejcev. S posegom Kitajcev v vojno na Koreji se vodi vzporedno v OZN širokopotezna akcija za pomiritev spora, ker ljudska republika Kitajska z dano pomočjo severnokorejcem v vojni štiti le svoje interese v obmejnem pasu Mandžurije.

Posredovanje Indije v Korejskem spopadu. Indija je prevzela pobudo za posredovanje med Zápdom in ljudsko republiko Kitajsko, da bi se vprašanje korejske vojne rešilo na miroljuben način. Sledica bo konferenca 6 držav — ZDA, Britanije, Francije, ZSSR in ljudske republike Kitajske in Indije — na kateri bodo proučili možnosti, da se prepreči razširitev korejskega spopada v tretjo svetovno vojno. Sestanek šestih sil bo po vsej verjetnosti v New Delhiju.

V Vietmanu so pričele francoske čete s protinapadi. Zaenkrat še ne morejo poročati o večjih uspehih. Francoske kolonialne čete so v zadnjem času dobile več orožja v Ameriki.

V Kaliforniji, Angliji in Franciji so verlike poplave in neurja, ki so tem deželam prizadejale ogromno škodo. Vođe uničujoče nasade, železniške proge, mostove in mesta.

Eritreja se bo priključila Abesiniji. Tako je sklenil posebni politični odbor OZN. Naša država je glasovala za ta predlog, medtem ko je sovjetski blok glasoval proti.

V Boliviji so odkrili zaroto. Napovedali so obsedno stanje.

ŠAH

Prيرهja: ing. Boris Sikošek

Objasnili smo že, da v otvoritvi mislimo pri vsaki potezi na 3 glavne motive: na mobilizacijo figur, na važna središča polja in na razpored kmetov, ki ne smeje imeti slabih polj, katere bi nasprotnik z lahkoto napadal. Danes se šahovska igra odvarja po določenih pravilih, po gotovih sistemih, katere je teorija in praksa utrdila in preizkusila. V vseh šahovskih začetnicah in priročnikih najdemo številne otvoritve, katere vsaka ima svoj naziv z raznimi možnostmi nazvani za varianto po imenu mojstra, ki jo je prvi uvedel v turnirsko prakso ali po imenu kraja, kjer je bila prvič igrana. Predalec bi zašli, če bi tu navajali in analizirali posamezne otvoritve. Pač pa bomo pri objavi partij nekoliko natančneje navedli, katere cilje zasledujemo pri raznih otvoritvah in katere značilnosti otvoritev vsebuje.

Pred leti se je šah igral samo na srečo. Zapleti so nastali že po par potezih (takorekoč sami od sebe in tu je odločala sposobnost in bistroumnost igralca. Takrat so smatrali začetek oz. otvoritev za brez-pomemben. Pojavili pa so se razni šahisti, ki so otvoritve igrali po nekem določenem sistemu ter stekli tolikšno prednost, da so vzbudili pri soigralcih pozornost. Partije so se pričele zabeleževati po posebni šahovski notaciji. S tem pa je bilo doseženo, da se je začela razvijati šahovska teorija. Od takrat naprej je nastal problem otvoritev za vse šahiste, ki se danes pri proučevanju šaha izgubljajo na začetni fazi največ časa.

(Dalje prihodnjik)

Proglašam za neveljavno izgubljeno sindikalno izkaznico št. 1246712 na ime Kunstelj Mihaela, Kranj.

Izgubljeno tablico od kolesa št. 17268 proglašam za neveljavno. — Zontar Franc, Sv. Duh, Skofja Loka.

V ponedeljek ukradeni dve industrijski nakaznici na ime Kogej Matilda — Strazišče 110, proglašam za neveljavne.

Preključem knjižico od kolesa, številka spoznavne tablice 19010, na ime Markovič Franciška, Letence 7, p. Golnik.

Prodajam šivalni stroj, pisalno mizo in šest črno lakiranih stolov. Naslov v upravi lista.

Industrijsko nakaznico na ime Smit Krsto VP 39063 Kranj preključem za neveljavno.